



مرکز بررسی‌های استراتژیک
CENTER FOR STRATEGIC STUDIES



حضور نیروهای نظامی آمریکا در عراق

عادی

کد گزارش: ۱۶۷-۹۷

اول اسفند ۱۳۹۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عادی

کد گزارش: ۹۷-۱۶۷

عنوان گزارش: حضور نیروهای نظامی آمریکا در عراق
نویسنده: محسن مرادیان

مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری
اول اسفند ۱۳۹۷

کلیه حقوق این اثر متعلق به مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری است.
هر گونه بازنشر این گزارش بدون اجازه کتبی مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری ممنوع است.

فهرست مطالب

۱	خلاصه مدیریتی
۴	مقدمه
۴	اهمیت پایگاه عین الاسد
۵	ابعاد حضور آمریکا در عراق
۶	سیاست پایگاه‌سازی آمریکا در عراق
۶	ارزش نظامی نیروهای آمریکایی در عراق
۷	مشکلات پیش روی آمریکا برای استقرار در عراق
۷	تهدیدات ناشی از حضور آمریکا در عراق
۸	احتمال خروج نیروهای آمریکایی از عراق
۸	احتمال فعال نمودن منافقین در عراق
۹	اهمیت حضور آمریکا در عراق
۹	نتیجه

خلاصه مدیریتی

ابعاد حضور نیروهای نظامی آمریکا در عراق به صورت کامل دانسته نیست. در مورد شمار این نیروها اطلاع دقیقی نه از سوی دولت عراق و نه از جانب ایالات متحده منتشر نشده است. تخمین زده می‌شود که بیشتر از ۵۵۰۰ نظامی آمریکایی در ۱۲ پایگاه نظامی اصلی در خاک عراق مستقر هستند که ۵ پایگاه در کردستان عراق و ۷ پایگاه در بقیه نقاط این کشور قرار دارد. این پایگاه‌ها هم برای مقاصد آموزشی و هم برای مقاصد رزمی مورد استفاده قرار می‌گیرند. ترکیب این نیروها شامل نیروهایی از ارتش (نیروی زمینی)، تفنگداران دریایی، واحدهای عملیات ویژه نیروی دریایی و برخی عناصر اطلاعاتی است.

آمریکا در عراق هلیکوپترهای تهاجمی، گشت مسلح و ترابری دارد و هواپیماهای ترابری سنگین نظامی هم به این پایگاه‌ها رفت و آمد دارند؛ اما خبری از استقرار جت‌های جنگنده در عراق نیست. برای عملیات در عراق و دفاع از نیروهای آمریکایی مستقر در این کشور از پایگاه‌های نظامی در اردن، قطر، امارات متحده عربی و ترکیه و نیز از ناوهای هواپیمابر برای جنگنده‌های نیروی دریایی و ناوهای هجومی که جنگنده‌های عمود پرواز تفنگداران دریایی را حمل می‌کنند، استفاده می‌شود. البته هواپیماهای بدون سرنشین آمریکایی که مسلح هم هستند در این پایگاه‌ها استقرار دارند.

آمریکا برخی تجهیزات دفاع هوایی نزدیک از قبیل سیستم اونجر (موشک چندتایی استینگر با رادار) را در این پایگاه‌ها مستقر کرده اما سامانه دفاع هوایی بُرد بلند و ضدموشک مانند پاتریوت یا تاد را در عراق مستقر نساخته است. آمریکا در عراق دارای ادوات زرهی سبک، خودروهایی حفاظت‌شده و مانند آن است؛ اما تانک و نفربرهای زرهی سنگین از نوع برادلی ندارد. لیکن نیروهای آمریکایی در الانبار مجهز به شماری ادوات توپخانه هستند از جمله توپ‌های ۱۵۵ میلیمتری غیر خودکشی و سامانه‌های راکت‌انداز هیمارس که بُرد مهمات هدایت ماهواره‌ای آن با سر جنگی که گاه تا ۲۲۷ کیلوگرم می‌رسد، ۳۰۰ کیلومتر است. مهم‌ترین نقطه تمرکز این نیروها در استان الانبار عراق و در مرز با سوریه است که پایگاه هوایی الاسد و کمپ نظامی حبانیه در اختیار نیروهای آمریکایی است. در بغداد، کمپ تاجی و کمپ ویکتوری، در دهوک پایگاه اتروش، در اربیل پایگاه باشور، فرودگاه بین‌المللی اربیل و پایگاه حریر، پایگاه هوایی در صلاح‌الدین، پایگاه قیاره در نینوی و پایگاه رینج در کرکوک قابل استفاده نیروهای آمریکایی است. البته اهمیت و حضور در این پایگاه‌ها یکسان یا مداوم نیست و حسب ماموریت‌های آموزشی، مشورتی، حفاظتی یا رزمی متفاوت است. در منطقه الانبار این حضور بیشتر جنبه رزمی دارد در حالی که در بغداد و اربیل بیشتر جنبه حفاظتی داشته و در بقیه نقاط برای مستشاری و آموزش به نیروهای عراقی، بازدید و مانند آن صورت می‌گیرد.

می‌توان گفت که در حال حاضر، ارزش رزمی نیروهای آمریکایی در عراق به خودی خود چندان زیاد نیست. آنها از نوع نیروهای ویژه‌ای هستند که برای عملیات شکار تروریست‌ها یا شناسایی و هدایت آتش هوایر مناسب می‌باشند. از آنها به



تنهایی کاری ساخته نیست؛ ولی اگر از آسمان به وسیله جنگنده‌های نیروی هوایی، دریایی یا تفنگداران دریایی حمایت شوند؛ مقابله با آنان به سادگی نخواهد بود؛ با این حال آسیب‌پذیری آنان زیاد است. پشتیبانی هوایی بر اثر مسائل جوی در عراق (به خصوص طوفان‌های مکرر شن) همیشگی نیست. به علاوه به سبب نبود دفاع موشکی و هوایی قابل توجه، به شدت در برابر حملات راکتی و موشکی آسیب‌پذیرند. اما همانطور که گفته شد، آمریکا در حال انتقال نیروهای خود از سوریه به عراق است. شمار این نیروها فعلاً کم است و مجموعاً ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ نیروی آمریکایی از سوریه به عراق منتقل خواهند شد. این نیروها مجهز به تجهیزات سبک بوده و دارای نقش مشابه در عملیات رزمی یعنی هدایت آتش هوایر یا توپخانه، عملیات ویژه و شناسایی هستند. با اضافه شدن آنان به دیگر نیروهای آمریکا در عراق، موازنه نظامی در منطقه تغییر چندانی نخواهد یافت و فعلاً جای نگرانی ندارد. اما آنچه جای نگرانی دارد این است که آمریکا برای استقرار این نیروهای جدید که عنوان «تحت نظر داشتن ایران» هم به آن افزوده است، در اندیشه گشایش پایگاه‌های نظامی جدید در عراق است که در این راستا دو پایگاه جدید در نزدیکی مرز عراق و سوریه و یک پایگاه را در کردستان عراق مکان‌یابی نموده و احداث پایگاه‌های جدید را در دست بررسی دارد.

مشکل اساسی آمریکا در توسعه یا حتی حفظ حضور نظامی در عراق، رضایت بغداد برای ماندن نیروهای آمریکایی است. ترس اصلی عراق آن است که محیط این کشور صحنه رویارویی میان ایران و آمریکا شود. شایعات مختلف حاکی از آن است که اگر آمریکا از جانب نیروهای نیابتی ایران مورد حمله قرار گیرد، به تلافی جویی وسیع علیه تهران دست خواهد زد. این تلافی جویی نیز در خاک ایران رخ خواهد داد. در این رابطه رویترز گزارش داده است که جان بولتون مشاور امنیت ملی ترامپ درصدد بوده که حمله خمپاره‌ای به سفارت آمریکا در بغداد را به ایران منتسب کرده و از آن بهانه‌ای برای حمله نظامی به جمهوری اسلامی فراهم سازد.

ایران بخت زیادی برای اعمال نفوذ سیاسی در عراق برای بیرون راندن آمریکا ندارد. نخبگان سیاسی عراق حتی آنان که دوستان ایران هستند اما برای خود قائل به استقلال تصمیم می‌باشند، بر این باورند که عراق نباید میان ایران و آمریکا، با منطق «یا این یا آن» (either or) عمل کند. بلکه باید بکوشد منافع خود را که در رابطه با هر دو کشور است حفظ کند.

اخراج نیروهای آمریکا از عراق با توجه به تجربه قدرت‌گرفتن داعش در سال ۲۰۱۴ و ترس از بازگشت بی‌ثباتی در عراق و نیز با توجه به خریدهای نظامی وسیع عراق از آمریکا (مانند جنگنده‌های اف-۱۶، تانک و توپ) گزینه‌ای بسیار سخت است. به علاوه این اخراج می‌تواند به اعمال تحریم‌های آمریکا علیه عراق منتهی شود. تحریمی که در صورت اجرا، آشوب تمام عیار در این کشور به پا خواهد کرد. از اینها گذشته، جریان‌های داخلی عراق هم دچار اختلافات وسیعی هستند. اوس الخفاجی فرمانده گردان ابوالفضل عباس یکی از شاخه‌های حشدالشعبی بعد از انتقاد از ایران بازداشت شده است. انتقاد از ایران هم بیشتر شده و واضح‌تر شنیده می‌شود. ترس از این مسئله که اسرائیل هم به اهداف مقاومت در عراق حمله کند مکرراً از سوی آمریکا مطرح شده که اگر عراق می‌خواهد خاکش همچون سوریه محل تاخت و تاز جنگنده‌های اسرائیلی قرار نگیرد چاره‌ای جز ادامه حضور آمریکا در عراق نخواهد داشت.

حضور آمریکا با توجه به آنچه گفته شد، اگر جنبه انجام اقدامات پنهان و دسیسه نداشته باشد جنبه نمادین قابل توجهی دارد. این حضور می‌تواند زمینه مناسب برای اقدامات آتی در رابطه با ایران را فراهم آورد. گرچه در داخل عراق هیچ جریانی حتی دشمنان جمهوری اسلامی خواهان آن نیست که این کشور بدل به پلی برای ضربه‌زدن به ایران شود.



انتقال نیروهای آمریکایی از سوریه به عراق نشان می‌دهد که آمریکایی‌ها تمایلی برای خروج از منطقه نداشته و احتمالاً درصدد گسترش حضور خود در عراق و ایجاد پایگاه‌های دائمی می‌باشند. با این وجود در حال حاضر، ارزش رزمی نیروهای آمریکایی در عراق زیاد نیست و موازنه نظامی در منطقه تغییر چندانی نیافته و فعلاً جای نگرانی ندارد. اما آنچه جای نگرانی دارد این است که آمریکا برای استقرار نیروهای جدید خود، در اندیشه گشایش پایگاه‌های نظامی جدید در عراق است که در این راستا دو پایگاه جدید در نزدیکی مرز سوریه و یک پایگاه را در کردستان عراق مکان یابی نموده و احداث پایگاه‌های جدید را در دست بررسی دارد.

تهدید مهم و اصلی برای ایران، نه حضور نیروهای نظامی آمریکا در عراق؛ بلکه بدل شدن این حضور به عاملی برای تحریک و بهانه جویی است. در این رابطه احتمال دارد (هرچند اندک) که آمریکا دست به یک عملیات «پرچم دروغین» در عراق زده و مسئولیت آن را به گردن ایران گذارد. در عین حال ممکن است حوادثی خارج از کنترل و به صورت هماهنگ نشده رخ دهند که موجب بهانه جویی آمریکا گردند. لذا ایران باید به شدت مراقبت باشد که تحرک گروه‌های نزدیک به خود یعنی حشدالشعبی و سایر گروه‌های مقاومت، از کنترل خارج نشود و به صورت هماهنگ نشده اقدامی صورت نگیرد. باید توجه داشت که هرگونه بی‌انضباطی، خودسری، عدم هماهنگی یا ماجراجویی و حتی اظهارات تند می‌تواند مورد سوءاستفاده و بهره برداری عناصر جنگ طلب در آمریکا قرار گیرد.

در مجموع، از دیدگاه نویسندگان این سطور به عنوان تحلیلگر نظامی، آنچه در ادبیات نظامی به عنوان قرائن و شواهد تک شناخته می‌شود، فعلاً در منطقه و جابجایی نیروهای آمریکایی به عراق و ورود ناو هواپیمابر آمریکایی به خلیج فارس مشاهده نمی‌شود؛ با این حال حضور نیروهای نظامی آمریکا و افزایش پایگاه‌های آن در عراق جای نگرانی دارد.



مقدمه

پس از آنکه تهران، مسکو و آنکارا و نماینده سازمان ملل درباره تشکیل کمیته قانون اساسی سوریه توافق کردند، واشنگتن در اقدامی غافلگیرکننده از عقب‌نشینی ۲۰۰۰ نیروی نظامی خود در بازه زمانی ۶ ماهه از سوریه خبر داد.

از آنجا که مواضع چند ماهه اخیر آمریکا در سوریه، باور عقب‌نشینی واقعی از این کشور را کمی دشوار می‌کند، اما می‌توان فرضیه انتقال این نیروها به یک منطقه امن مانند اربیل در خاک عراق یا سایر پایگاه‌های نظامی آمریکا به منظور متمرکز شدن بر مقابله با محور مقاومت در منطقه را مطرح نمود. به ویژه آنکه وزارت دفاع آمریکا نیز اعلام کرده است که نیروهای یگان ویژه این کشور پس از عقب‌نشینی از سوریه در استان اربیل مستقر می‌شوند.

ترامپ پس از سفر مخفیانه خود به عراق در دیدار با سربازان آمریکایی در ۶ دی ماه در پایگاه هوایی عین الاسد استان الانبار عراق تاکید کرد اگر لازم شد در سوریه کاری کنیم، می‌توانیم از پایگاه خود در عراق استفاده کنیم. بدین ترتیب آمریکا با تغییر تاکتیک، به حضور خود در منطقه ابعاد تازه ای داده که می‌تواند امنیت و منافع ملی ج.ا.ا. را بیش از پیش متاثر کند.

عکس‌ها و ویدئوهایی که از این سفر منتشر شده، اطلاعات محرمانه درباره حضور یگان ویژه نیروی دریایی آمریکا را فاش می‌کنند که غیرعادی می‌نماید؛ زیرا در این تصاویر، گروهی از این نیروها نیز دیده می‌شوند؛ موضوعی که خلاف معیارهای امنیتی فعالیت نظامی در مناطق پرمسئله است!

اهمیت پایگاه عین الاسد

هنگامی در سال ۱۹۸۰ ساخت پایگاه نظامی «قادسیه» (که بعدها «عین الاسد» نام گرفت) آغاز و در ۱۹۸۷ پایان یافت، حاکمان وقت عراق در محاسبات نظامی خود پیش‌بینی کرده بودند که این پایگاه با استانداردهای بالای حفاظتی به عنوان آشیانه هواپیماهای نظامی با گنجایش بیش از ۵ هزار نفر و امکانات اسکان و تفریحی آنان ساخته شود. دولت وقت عراق پروژه ساخت این پایگاه را به چند شرکت یوگسلاوی واگذار کرد و هدف از ساخت این پایگاه آن بود که نقطه عزیمت نیروی هوایی عراق در عملیات هوایی احتمالی علیه اسرائیل باشد. دومین هدف آن بود که آشیانه هواپیماهای جنگی و بالگردهای پیشرفته‌ای باشد که آن زمان در جنگ با ایران از آنها استفاده می‌شد.

در ۱۹۹۱ ائتلاف بین‌المللی به رهبری آمریکا به عراق حمله کرد و با بمباران لیزری این پایگاه، همه هواپیماهایی که در آن نگهداری می‌شد را نابود و پایگاه را از کار انداخت. در سال ۲۰۰۳ نیز این پایگاه یکی از اهداف اصلی آمریکایی‌ها بود. آنها این پایگاه را در حالی تصرف کردند که هیچ نیروی نظامی عراقی و هیچ هواپیمای جنگی در آن نبود. در سال ۲۰۱۱ که نیروهای آمریکایی به دستور باراک اوباما از عراق خارج شدند، عراق و آمریکا توافق کردند این پایگاه همچنان در اختیار آمریکایی‌ها باقی بماند.

از نظر نظامی، آنچه در حضور ترامپ در پایگاه عین الاسد اهمیت داشت، نه نحوه انجام آن و بی توجهی ترامپ به مقامات عراقی در بغداد، که اظهارات وی در برابر سربازان آمریکایی در این پایگاه بود. او در اظهارات خود تأکید کرد که قصد خروج نیروهایش از این پایگاه را ندارد و این پایگاه مرکز اصلی ارتش آمریکا برای مواجهه با خطر تروریست‌ها در سوریه و دیگر مناطق پیرامونی خواهد بود. چنین اظهاراتی یادآور نیت اصلی و اولیه ساخت این پایگاه با صورت‌بندی آمریکایی از موضوع یعنی



«حفظ امنیت اسرائیل» و «دفع خطر ایران» است. موقعیت جغرافیایی این پایگاه باعث می‌شود که مناسب‌ترین مکان برای حضور و استقرار نیروهای آمریکایی برای تأمین استراتژی‌های آمریکا در منطقه باشد.

اگر نیروهای آمریکایی در عراق باقی بمانند و واشنگتن با ایجاد پایگاه‌های جدید در صدد تثبیت و دائمی کردن حضور خود در عراق باشد، بدین معنا است که آمریکا قصد خروج از منطقه را ندارد و تنها دست به یک جابه‌جایی تاکتیکی زده است. از طرفی، همسایگی عراق با جمهوری اسلامی ایران، اهمیت این موضوع را دوچندان می‌کند، زیرا اگر آمریکا در آینده قصد هر گونه اقدام نظامی علیه ایران را داشته باشد، در واقع چند قدم به ایران نزدیکتر شده است!

ابعاد حضور آمریکا در عراق

ابعاد حضور نیروهای نظامی آمریکا در عراق به صورت کامل دانسته نیست. در مورد شمار این نیروها اطلاع دقیقی نه از سوی دولت عراق و نه از جانب ایالات متحده منتشر نشده است. تخمین زده می‌شود که بیشتر از ۵۵۰۰ نظامی آمریکایی در ۱۲ پایگاه نظامی اصلی در خاک عراق مستقر هستند که ۵ پایگاه در کردستان عراق و ۷ پایگاه در بقیه نقاط این کشور قرار دارد. این پایگاه‌ها هم برای مقاصد آموزشی و هم برای مقاصد رزمی مورد استفاده قرار می‌گیرند. ترکیب این نیروها شامل نیروهایی از ارتش (نیروی زمینی)، تفنگداران دریایی، واحدهای عملیات ویژه نیروی دریایی و برخی عناصر اطلاعاتی است.

شماری زیادی از نیروهای آمریکایی به پادگان «کی ۱» کرکوک وارد شده و خواستار تحویل آن شده‌اند. اغلب این نیروها از سوریه و بخشی دیگر از الانبار آمده‌اند. پادگان کی ۱ در ۱۵ کیلومتری کرکوک واقع شده و نیروهای عراقی از ۱۶ اکتبر ۲۰۱۷ در آن حضور دارند. این در حالی است که برخی منابع نظامی عراقی از ورود گردان‌های زرهی آمریکایی به پایگاه کی ۲ در ناحیهالصینیه در بیجی در شمال استان صلاح‌الدین خبر داده‌اند. کمیسیون امنیت و دفاع پارلمان عراق نیز از احداث یک پایگاه نظامی جدید برای نیروهای آمریکایی در «اربیل» مرکز کردستان عراق خبر داده است.

آمریکا در عراق هلیکوپترهای تهاجمی، گشت مسلح و ترابری دارد و هواپیماهای ترابری سنگین نظامی هم به این پایگاه‌ها رفت و آمد دارند؛ اما خبری از استقرار جت‌های جنگنده در عراق نیست. برای عملیات در عراق و دفاع از نیروهای آمریکایی مستقر در این کشور از پایگاه‌های نظامی در اردن، قطر، امارات متحده عربی و ترکیه و نیز از ناوهای هواپیمابر برای جنگنده‌های نیروی دریایی و ناوهای هجومی که جنگنده‌های عمودپرواز تفنگداران دریایی را حمل می‌کنند؛ استفاده می‌شود. البته هواپیماهای بدون سرنشین آمریکایی که مسلح هم هستند در این پایگاه‌ها استقرار دارند.

آمریکا برخی تجهیزات دفاع هوایی نزدیک از قبیل سیستم اونجر (موشک چندتایی استینگر با رادار) را در این پایگاه‌ها مستقر کرده اما سامانه دفاع هوایی برد بلند و ضد موشک مانند پاتریوت یا تاد را در عراق مستقر نساخته است. آمریکا در عراق دارای ادوات زرهی سبک، خودروهایی حفاظت شده و مانند آن است؛ اما تانک و نفربرهای زرهی سنگین از نوع برادلی ندارد. لیکن نیروهای آمریکایی در الانبار مجهز به شماری ادوات توپخانه هستند از جمله توپ‌های ۱۵۵ میلیمتری غیرخودکششی و سامانه‌های راکت‌انداز هیمارس که برد مهمات هدایت ماهواره‌ای آن با سر جنگی که گاه تا ۲۲۷ کیلوگرم می‌رسد، ۳۰۰ کیلومتر است. مهم‌ترین نقطه تمرکز این نیروها در استان الانبار عراق و در مرز با سوریه است که پایگاه هوایی الاسد و کمپ نظامی حبانیه در اختیار نیروهای آمریکایی است. در بغداد، کمپ تاجی و کمپ ویکتوری، در دهوک پایگاه اتروش، در اربیل پایگاه باشور، فرودگاه بین‌المللی اربیل و پایگاه حریر، پایگاه هوایی در صلاح‌الدین، پایگاه قیاره در نینوی و پایگاه رینج در



کرکوک قابل استفاده نیروهای آمریکایی است. البته اهمیت و حضور در این پایگاه‌ها یکسان یا مداوم نیست و حسب ماموریت‌های آموزشی، مشورتی، حفاظتی یا رزمی متفاوت است. در منطقه الانبار این حضور بیشتر جنبه رزمی دارد در حالی که در بغداد و اربیل بیشتر جنبه حفاظتی داشته و در بقیه نقاط برای مستشاری و آموزش به نیروهای عراقی، بازدید و مانند آن صورت می‌گیرد.

سیاست پایگاه‌سازی آمریکا در عراق

پیش از هجوم گسترده داعش در سال ۲۰۱۴ به عراق، ایالات متحده با خروج سربازان آمریکایی از عراق در دسامبر ۲۰۱۱، بعد از ۹ سال ماموریت نظامی خود در عراق را پایان داد و تنها حدود ۱۶۰ سرباز آمریکایی آنهم برای آموزش سربازان عراقی در این کشور باقی ماندند.

با آغاز حملات داعش، نیروهای نظامی آمریکا در قالب ائتلاف جهانی ضد داعش بار دیگر راهی عراق شدند. در ژانویه ۲۰۱۶ با تصمیم اشتون کارتر، وزیر دفاع وقت آمریکا، نزدیک به ۲۰۰ نیروی ویژه ارتش این کشور تحت عنوان کمک به ارتش عراق و پیشمرگه‌های کرد برای مبارزه با داعش وارد عراق شدند. این تعداد به مرور زمان افزایش یافته و به بیش از ۵ هزار نفر رسیدند.

پایگاه‌های آمریکایی در عراق عمدتاً همان مقرهایی است که در دوره اشغالگری در اختیار داشته است. به گفته سخنگوی ارتش عراق، آمریکا هیچ پایگاه جدیدی در عراق ایجاد نکرده و نیروهایش در چارچوب توافق با دولت عراق در مقرهای سابق یا پادگان‌های ارتش عراق مستقر شده اند. لذا فعلاً هیچ پایگاه نظامی آمریکایی صرف در عراق وجود ندارد و نیروهای آمریکایی در پایگاه‌های نظامی عراقی مستقر هستند. با اینحال آمریکا در حال احداث دو پایگاه جدید در غرب استان الانبار در نزدیک مرز عراق با سوریه می‌باشد.

انتقال نیروهای آمریکایی از سوریه به عراق نشان می‌دهد که آمریکایی‌ها تمایلی برای خروج از عراق نداشته و احتمالاً درصدد گسترش حضور خود در این کشور و ایجاد پایگاه‌های دائمی می‌باشند. به عنوان شاهد این ادعا می‌توان به اظهارات کلنل‌شان‌رایان یکی از سخنگویان ائتلاف بین‌المللی آمریکا علیه داعش اشاره نمود که گفته بود:

«ما نیروهای خود را تا زمانی که احساس کنیم حضور آن‌ها لازم است، در عراق نگه می‌داریم. دلیل اصلی

ادامه حضور ما در عراق پس از شکست داعش، ادامه اقدامات تثبیت کننده در عراق است.»

ارزش نظامی نیروهای آمریکایی در عراق

می‌توان گفت که در حال حاضر، ارزش رزمی نیروهای آمریکایی در عراق به خودی خود چندان زیاد نیست. آنها از نوع نیروهای ویژه‌ای هستند که برای عملیات شکار تروریست‌ها یا شناسایی و هدایت آتش هوایرد مناسب می‌باشند. از آنها به تنهایی کاری ساخته نیست؛ ولی اگر از آسمان به وسیله جنگنده‌های نیروی هوایی، دریایی یا تفنگداران دریایی حمایت شوند؛ مقابله با آنان به سادگی نخواهد بود؛ با این حال آسیب‌پذیری آنان زیاد است. پشتیبانی هوایی بر اثر مسائل جوی در عراق (به خصوص طوفان‌های مکرر شن) همیشگی نیست. به علاوه به سبب نبود دفاع موشکی و هوایی قابل توجه، به شدت در برابر حملات راکتی و موشکی آسیب‌پذیرند. اما همانطور که گفته شد، آمریکا در حال انتقال نیروهای خود از سوریه به عراق است. شمار این



نیروها فعلاً کم است و مجموعاً ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ نیروی آمریکایی از سوریه به عراق منتقل خواهند شد. این نیروها مجهز به تجهیزات سبک بوده و دارای نقش مشابه در عملیات رزمی یعنی هدایت آتش هوایرد یا توپخانه، عملیات ویژه و شناسایی هستند. با اضافه شدن آنان به دیگر نیروهای آمریکا در عراق، موازنه نظامی در منطقه تغییر چندانی نخواهد یافت و فعلاً جای نگرانی ندارد. اما آنچه جای نگرانی دارد این است که آمریکا برای استقرار این نیروهای جدید که عنوان «تحت نظر داشتن ایران» هم به آن افزوده است، در اندیشه گشایش پایگاه‌های نظامی جدید در عراق است که در این راستا دو پایگاه جدید در نزدیکی مرز عراق و سوریه و یک پایگاه را در کردستان عراق مکان یابی نموده و احداث پایگاه‌های جدید را در دست بررسی دارد.

مشکلات پیش روی آمریکا برای استقرار در عراق

مشکل اساسی آمریکا در توسعه یا حتی حفظ حضور نظامی در عراق، رضایت بغداد برای ماندن نیروهای آمریکایی است. ترس اصلی عراق آن است که محیط این کشور صحنه رویارویی میان ایران و آمریکا شود. شایعات مختلف حاکی از آن است که اگر آمریکا از جانب نیروهای نیابتی ایران مورد حمله قرار گیرد، به تلافی جویی وسیع علیه تهران دست خواهد زد. این تلافی جویی نیز در خاک ایران رخ خواهد داد. در این رابطه رویترز گزارش داده است که جان بولتون مشاور امنیت ملی ترامپ درصدد بوده که حمله خمپاره‌ای به سفارت آمریکا در بغداد را به ایران منتسب کرده و از آن بهانه‌ای برای حمله نظامی به جمهوری اسلامی فراهم سازد.

تهدیدات ناشی از حضور آمریکا در عراق

برای ایران تهدید مهم و اصلی، نه خود نیروهای نظامی آمریکا در عراق که به هر رو به حفظ ثبات عراق کمک می‌کنند؛ بلکه بدل شدن این حضور به عاملی برای تحریک و بهانه جویی است. در این رابطه احتمال دارد (هرچند اندک) که آمریکا دست به یک عملیات «پرچم دروغین» در عراق زده و مسئولیت آن را به گردن ایران گذارد. در عین حال ممکن است حوادثی خارج از کنترل و به صورت هماهنگ نشده رخ دهند که موجب بهانه جویی آمریکا گردند. چند هفته قبل نیروهای امنیتی عراق چند راکت گراد که به سوی پایگاه الاسد نشانه روی شده بود را پیش از شلیک خنثی کردند. نیروهای عراقی، داعش را متهم اصلی این حمله کردند که قصد ضربه زدن به نیروهای آمریکایی در پایگاه الاسد را داشتند؛ اما همزمان، برخی رسانه‌ها ادعا نمودند که طرح این حمله را حشدالشعبی فراهم کرده و گویی می‌خواستند مسئولیت حمله را به گردن ایران بباندازند. لذا ایران باید به شدت مراقبت باشد که تحرک گروه‌های نزدیک به خود یعنی حشدالشعبی و سایر گروه‌های مقاومت، از کنترل خارج نشود و به صورت هماهنگ نشده اقدامی صورت نگیرد. باید توجه داشت که هرگونه بی‌انضباطی، خودسری، عدم هماهنگی یا ماجراجویی و حتی اظهارات تند می‌تواند مورد استفاده و بهره‌برداری عناصر جنگ طلب در آمریکا قرار گیرد. زیرا برخی ناظران معتقدند که ترامپ درصدد مقابله نظامی با ایران هر چند به شکل محدود می‌باشد. از نظر آنان، این درگیری که احتمالاً در سال آینده رخ خواهد داد، با همکاری رژیم صهیونیستی و عربستان سعودی خواهد بود. قرار است مشارکت اسرائیل به شکل نظامی و حمایت عربستان به صورت مالی و پشتیبانی باشد. این ناظران انتقال نیروهای آمریکایی از سوریه به عراق را در این راستا ارزیابی کرده و معتقدند پایگاه‌های عراق برای هر گونه عملیات نظامی مورد استفاده آمریکایی‌ها قرار خواهند گرفت.



تحركات آمریکا در خلیج فارس مانند ورود ناو هواپیمابر جان استنیس از شواهدی است که قائلان به احتمال وقوع جنگ، به آن اشاره می‌کنند. دلیل پیش‌بینی چنین جنگی مرتبط با تحولات جاری و آینده منطقه و خصوصاً طرح «معامله قرن» و عادی‌سازی روابط با اسرائیل است که محور مقاومت به رهبری جمهوری اسلامی ایران بزرگترین مانع آن محسوب می‌شود. ترامپ مدعی است ایران در اثر تشدید تحریم‌ها ضعیف شده و با بحران مشروعیت و اعتراضات داخلی مواجه شده است؛ در نتیجه با یک ضربه نظامی کارش تمام خواهد شد.

در مقابل، گروه دیگری از کارشناسان معتقدند هرگونه جنگ در منطقه هر چند محدود و جزئی، به مثابه ریسک بزرگی است که ممکن است آمریکا شروع‌کننده آن باشد، اما لزوماً قادر به پایان‌دادن به آن نخواهد بود. ظرفیت‌های جمهوری اسلامی و محور مقاومت اعم از توانمندی‌های موشکی، دریایی و نیروهای رزمی، نوعی توازن امنیتی و بازدارندگی ایجاد کرده که در سایه آن، نتایج هرگونه جنگی متضمن تحمیل هزینه‌های سنگین به آمریکا و متحدانش خصوصاً اسرائیل خواهد بود. از دیدگاه نویسندگان این سطور به عنوان یک تحلیلگر نظامی، آنچه در ادبیات نظامی به عنوان قرائن و شواهد تک شناخته می‌شود، فعلاً در منطقه و جابجایی نیروهای آمریکایی به عراق و ورود ناو هواپیمابر آمریکایی به خلیج فارس، دیده نمی‌شود؛ با این حال حضور نیروهای نظامی آمریکا و افزایش پایگاه‌های آن در عراق جای نگرانی دارد.

احتمال خروج نیروهای آمریکایی از عراق

ایران بخت زیادی برای اعمال نفوذ سیاسی در عراق برای بیرون راندن آمریکا ندارد. نخبگان سیاسی عراق حتی آنان که دوستان ایران هستند اما برای خود قائل به استقلال تصمیم می‌باشند، بر این باورند که عراق نباید میان ایران و آمریکا، با منطق «یا این یا آن» (either or) عمل کند. بلکه باید بکوشد منافع خود را که در رابطه با هر دو کشور است حفظ کند.

اخراج نیروهای آمریکا از عراق با توجه به تجربه قدرت گرفتن داعش در سال ۲۰۱۴ و ترس از بازگشت بی‌ثباتی در عراق و نیز با توجه به خریدهای نظامی وسیع عراق از آمریکا (مانند جنگنده‌های اف-۱۶، تانک و توپ) گزینه‌ای بسیار سخت است. به علاوه این اخراج می‌تواند به اعمال تحریم‌های آمریکا علیه عراق منتهی شود. تحریمی که در صورت اجرا، آشوب تمام عیار در این کشور به پا خواهد کرد. از اینها گذشته، جریان‌های داخلی عراق هم دچار اختلافات وسیعی هستند. اوس‌الخفاجی فرمانده گردان ابوالفضل عباس یکی از شاخه‌های حشدالشعبی بعد از انتقاد از ایران بازداشت شده است. انتقاد از ایران هم بیشتر شده و واضح‌تر شنیده می‌شود. ترس از این مسئله که اسرائیل هم به اهداف مقاومت در عراق حمله کند مکرراً از سوی آمریکا مطرح شده که اگر عراق می‌خواهد خاکش همچون سوریه محل تاخت‌وتاز جنگنده‌های اسرائیلی قرار نگیرد چاره‌ای جز ادامه حضور آمریکا در عراق نخواهد داشت.

احتمال فعال نمودن منافقین در عراق

به دنبال افزایش نیروهای آمریکایی در عراق، برخی رسانه‌های عراق اخبار و گزارش‌های متعددی پیرامون آموزش عناصر منافقین در پایگاه‌های نظامی آمریکا در کردستان عراق منتشر کردند. در این گزارش‌ها گفته شده بود که آمریکا در حال آماده‌سازی عناصری از گروهک منافقین برای اجرای حملاتی علیه ایران می‌باشد.



آمریکا به ویژه در دوران ریاست جمهوری ترامپ از اقدامات منافقین حمایت کرده و جان بولتون، مشاور امنیت ملی و رودی جولیان، وکیل ترامپ از برجسته‌ترین افراد تیم ترامپ هستند که در نشست‌ها و سخنرانی‌های این گروهک شرکت کرده و این گروهک را جایگزینی برای نظام کنونی ایران می‌دانند. اما منافقین در عراق جایگاهی نداشته و بسیاری از کارشناسان امور امنیتی عراق از دولت خود خواسته اند با بازگشت منافقین به عراق مخالفت کند؛ ضمن اینکه آنها به دلیل ارتکاب جنایت علیه شهروندان عراقی در دوره صدام، تحت تعقیب نهاد قضایی عراق قرار دارند.

اهمیت حضور آمریکا در عراق

حضور آمریکا با توجه به آنچه گفته شد، اگر جنبه انجام اقدامات پنهان و دسیسه نداشته باشد جنبه نمادین قابل توجهی دارد. این حضور می‌تواند زمینه مناسب برای اقدامات آتی در رابطه با ایران را فراهم آورد. گرچه در داخل عراق هیچ جریانی حتی دشمنان جمهوری اسلامی خواهان آن نیست که این کشور بدل به پلی برای ضربه‌زدن به ایران شود.

نتیجه

ترامپ که تعدادی از شعارهای مهم انتخاباتی خود یعنی ساخت دیوار مرزی با مکزیک، خلع سلاح کره شمالی، تحمیل توافق جدید اتمی بر تهران و تسلیم کردن چین در برابر خواسته‌های آمریکا در تجارت خارجی را تحقق نیافته یا در ابهام می‌بیند، مجبور است تا پیش از آغاز رقابت‌های انتخاباتی به بخشی از شعارهای انتخابات ۲۰۱۶ جامه عمل بپوشاند که موضوع بیرون کشیدن نیروهای آمریکایی از سوریه و تمرکز بر چین و شرق آسیا در همین راستا می‌باشد. لذا واشنگتن تلاش دارد تا با استفاده از توافقنامه استراتژیک امضاء شده با بغداد، نیروهای نظامی خود را پس از عقب‌نشینی از سوریه، وارد خاک عراق کند.

وضعیت روابط ایران و آمریکا و تحریم‌هایی که آمریکا علیه ایران وضع کرده، ایجاب می‌کند که مقامات ایران نسبت به خطری که از جانب اسرائیل و آمریکا کشور را تهدید می‌کند هشیار باشند. خطری که احتمالاً با حمایت کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس یعنی عربستان، بحرین و امارات، تشدید هم خواهد شد. حضور نیروهای ویژه آمریکا در عراق که قرار است گروه دیگری نیز با عقب نشینی از سوریه به آنها افزوده شوند و حضور نیروهای آمریکایی در پایگاه عین الاسد بی‌تردید برای تفریح نیست. اگر ریسک حضور این نیروها و احتمال هدف قرار گرفتنشان از سوی عناصر مسلح منطقه را در نظر بگیریم، درمی‌یابیم که حضور این نیروها با برنامه و هدف است.

امروزه هم ترامپ و هم نتانیاهو و هم محمد بن سلمان با مشکلات داخلی و خارجی بسیار زیادی مواجه می‌باشند و هر سه نیاز دارند تا اتفاق یا جریانی پیش آید که همه اذهان را به خود جلب کند. در این شرایط شاید تنها اتفاقی که می‌تواند اذهان را به سمت خود بکشد یک جنگ یا درگیری نظامی میان اسرائیل با متحدین ایران در منطقه و یا بالاتر از آن، جنگ یا درگیری نظامی با ایران می‌باشد. گرچه در حال حاضر قرائن و شواهدی برای رخداد این اتفاق مشاهده نمی‌گردد، اما شگفتی‌سازهای بسیاری نیز وجود دارند که همیشه محاسبات را به هم‌زده و دولتمردان را غافلگیر می‌کنند. از این دیدگاه هیچ بعید نیست که دلیل خارج کردن نیروهای آمریکایی از سوریه و بخش‌هایی از افغانستان، آن باشد که آمریکایی‌ها اهدافی را در ذهن دارند و می‌خواهند سربازان خود را از گزند طرفداران ایران در منطقه دور کنند.



باید به این نکته نیز توجه داشت که طبق گزارش‌ها، سربازان آمریکایی که در مناطق کردنشین سوریه حضور داشتند از منطقه عقب‌نشینی نکرده‌اند بلکه فقط از سوریه عقب‌نشینی نموده‌اند. طبق همین گزارش‌ها عمده آنها به شهر اربیل در منطقه کردستان عراق و نزدیک تر به ایران منتقل شده‌اند تا به پایگاه قبلی خود نزدیک بوده و بتوانند هرچه سریع‌تر به سوریه برگردند.

همچنین ورود همزمان ناو هواپیمابر جدید آمریکایی به خلیج فارس نیز می‌تواند نشانه‌ای از نقشه‌های جدید آمریکا برای منطقه به حساب آید. لذا بعید نیست که هدف آمریکا از اعلام عقب‌نشینی نیروهایش از سوریه، این است که این نیروها را به مرزهای ایران نزدیک کرده و به نوعی برای ایران تهدید ایجاد کند.

انتقال نیروهای آمریکایی از سوریه به عراق نشان می‌دهد که آمریکایی‌ها تمایلی برای خروج از منطقه نداشته و احتمالاً درصدد گسترش حضور خود در عراق و ایجاد پایگاه‌های دائمی می‌باشند. با این وجود در حال حاضر، ارزش رزمی نیروهای آمریکایی در عراق زیاد نیست و موازنه نظامی در منطقه تغییر چندانی نیافته و فعلاً جای نگرانی ندارد. اما آنچه جای نگرانی دارد این است که آمریکا برای استقرار نیروهای جدید خود، در اندیشه گشایش پایگاه‌های نظامی جدید در عراق است که در این راستا دو پایگاه جدید در نزدیکی مرز سوریه و یک پایگاه را در کردستان عراق مکان یابی نموده و احداث پایگاه‌های جدید را در دست بررسی دارد.

تهدید مهم و اصلی برای ایران، نه حضور نیروهای نظامی آمریکا در عراق؛ بلکه بدل شدن این حضور به عاملی برای تحریک و بهانه‌جویی است. در این رابطه احتمال دارد (هرچند اندک) که آمریکا دست به یک عملیات «پرچم دروغین» در عراق زده و مسئولیت آن را به گردن ایران گذارد. در عین حال ممکن است حوادثی خارج از کنترل و به صورت هماهنگ نشده رخ دهند که موجب بهانه‌جویی آمریکا گردند. لذا ایران باید به شدت مراقبت باشد که تحرک گروه‌های نزدیک به خود یعنی حشدالشعبی و سایر گروه‌های مقاومت، از کنترل خارج نشود و به صورت هماهنگ نشده اقدامی صورت نگیرد. باید توجه داشت که هرگونه بی‌انضباطی، خودسری، عدم هماهنگی یا ماجراجویی و حتی اظهارات تند می‌تواند مورد سوءاستفاده و بهره‌برداری عناصر جنگ طلب در آمریکا قرار گیرد.

در مجموع، از دیدگاه نویسندگان این سطور به عنوان تحلیل‌گر نظامی، آنچه در ادبیات نظامی به عنوان قرائن و شواهد تک شناخته می‌شود، فعلاً در منطقه و جابجایی نیروهای آمریکایی به عراق و ورود ناو هواپیمابر آمریکایی به خلیج فارس مشاهده نمی‌شود؛ با این حال حضور نیروهای نظامی آمریکا و افزایش پایگاه‌های آن در عراق جای نگرانی دارد.